

Euroopan kohtalonhetki

Kyproksen EU-puheenjohtajuuskausi

JOULUKUU 2025

EU-KATSAUS

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

Kypros toimii Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana tammikuun alusta kesäkuun loppuun vuonna 2026.

Keskuskauppakamarin EU-katsaus sisältää kirjoituksia Kyproksen puheenjohtajuuskauden keskeisistä tavoitteista sekä muista yritysten kannalta keskeisistä ajankohtaisista EU-asioista. Katsauksen tarkoituksena on välittää yrityksille ajankohtaista tietoa EU:n agendasta ja kehityssuunnista.

Keskuskauppakamarin EU-katsaus julkaistaan kaksi kertaa vuodessa Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajuuden vaihtuessa. Neuvoston puheenjohtajuus kiertää EU:n jäsenmaiden kesken puolen vuoden välein.

Puheenjohtajuutta hoitavat jäsenmaat tekevät tiivistä yhteistyötä kolmen maan ryhmissä eli ”puheenjohtajakolmikkoina”. Tämänhetkisen puheenjohtajakolmikron muodostavat Puola, Tanska ja Kypros. Puheenjohtajakolmikko asettaa pitkän aikavälin tavoitteet ja laatii yhteisen ohjelman. Tämän ohjelman pohjalta kukin kolmesta maasta laatii oman yksityiskohtaisemman puolivuotisohjelmansa.

SISÄLTÖ

EUROOPAN KOHTALO RATKAISTAAN NYT	4
CYPRUS' OPPORTUNITY TO SHAPE THE EU BY PUTTING COMPETITIVENESS FIRST	7
KYPROKSEN KÄRKINÄ EUROOPAN TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKY	10
EU SAI KALKKIVIIVOILLA RIVINSÄ SUORAKSI 2040-ILMASTO- TAVOITTEESTA	12
LIIKENTEEEN EU-RAHOITUS UUDISTUU	14
VOISIKO EU:N SUURYRITYSVERO TOTEUTUA?	18
EU:N KILPAILUKYVYN PARANTAMINEN VAATII LAAJOJA TOIMENPITEITÄ.....	20
KOMISSION EHDOTUS DIGISÄÄNTELYN YKSINKERTAISTAMISEKSI	22
EU OHJAA RAHALLA JA RAKENTEILLA TYÖVOIMAPOLITIIKKAA ..	25

EUROOPAN KOHTALO RATKAISTAAN NYT

Euroopan yhdentymisen ja taloudellisen yhteistyön historia on saavuttamassa uuden käännekohdan. Ukrainan sota on paljastanut itäisen naapurustomme haavoittuvuuden. Samalla globaalit kaupan käynnin säännöt ovat murroksessa presidentti Donald Trumpin tullipolitiikan ja monenkeskisten järjestelyiden hylkäämisen myötä. European unionin on hyvin pian tehtävä valinta: haluaako se jatkaa historiallista rooliaan vapaiden markkinoiden ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän puolustajana vai jäädä sivustakatsojaksi muiden puhuessa ohitsemme. On Euroopan kohtalonhetki.

Juho Romakkaniemi
toimitusjohtaja,
Keskuskauppakamari

Kuva: Liisa Takala

Ukraina, turvallisuus ja Euroopan oma vastuu

Sota Ukrainassa on osoittanut konkreettisesti sen, että Eurooppa ei voi jäädä riippuvaiseksi ulkopuolisesta suojasta. Yhdysvaltojen rooli on ollut sodan aikana keskeinen Ukrainan tukemisessa, mutta samalla se on tuonut esiin EU:n omien rakenteiden rajallisuuden. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ei ole vielä saavuttanut sellaista operatiivista kykyä, joka mahdollistaisi itsenäisen strategisen toiminnan. Myös Euroopan suurten jäsenmaiden omat toimet ja koordinaatio ovat olleet liian heikkoa.

Komission viimeaikaiset aloitteet, kuten ”ReArm Europe” ja ”Readiness 2030”, ovat askelia kohti vahvempaa ja koordinoitumpaa puolustusyhteistyötä Euroopan unionin puitteissa. Ne pyrkivät vahvistamaan EU:n puolustusteollista pohjaa, parantamaan joukkojen liikkuvuutta ja kannustamaan yhteisiin puolustushankintoihin. Turvallisuus ei ole pelkästään ulko- tai puolustuspolitiikan kysymys, vaan se vaikuttaa talouteen, toimitusketjujen vakauteen ja yhteiskunnan resilienssiin.

Euroopan tuleekin nyt päättää, haluaako se olla geopoliittinen toimija vai jäädä pelkäksi kuihtuvaksi taloudelliseksi alueeksi ilman kykyä vaikuttaa omaan turvallisuusympäristöönsä. Päätös vaikuttaa suoraan myös yritysten toimintaym-

päristöön, investointien turvallisuuteen ja Euroopan houkuttelevuuteen kansainvälisessä kilpailussa. Suomelle, jolla on pitkä itäraja ja vahva puolustusteollinen osaaminen, Euroopan yhteisen puolustuskyvyn kehittäminen on sekä turvallisuuspoliittinen että taloudellinen intressi.

Kauppa – vapauden ja monenkeskisyyden puolustus

EU:n kauppapolitiikka on kokenut positiivisen uuden sykäyksen Ursula von der Leyenin toisen komission johdolla. EU on ottanut aktiivisen ja tavoitteellisen otteen uusien kauppasopimusten neuvottelussa sekä vanhojen modernisoinnissa. Kauppa ei ole enää pelkkä taloudellinen kysymys, vaan osa EU:n strategista ja geopolittista toimintakykyä.

Heti uuden komission alussa loppuun neuvoteltu EU–Mercosur –sopimus on merkittävä askel yhteistyössä Latinalaisen Amerikan kanssa. Se tarjoaa laajat markkinat eurooppalaisille yrityksille, mutta myös mahdollisuuden vaikuttaa kesätyy- ja sääntelystandardeihin. Nyt käynnissä oleva sopimuksen ratifiointi on vietävä loppuun yhtä päättäväisesti.

EU–Meksiko –sopimuksen modernisointi puolestaan tuo tullietuja sekä paremmat ehdot investoinneille ja palveluille. Syksyllä loppuun neuvoteltu EU–Indonesia –sopimus vahvistaa EU:n asemaa Kaakkois-Aasiassa ja tarjoaa vaihtoehdon alueen maiden Kiina-riippuvuudelle.

Tulossa oleva EU–Intia –sopimus voi olla näistä kaikista geopolittisesti merkittävien. Intian kasvava rooli maailmantaloudessa ja sen strateginen asema tekevät siitä kriittisen kumppanin. EU:n on pyrittävä solmimaan sopimus ennen tammi-kuun huippukokousta, jotta sen geopolittinen asema vahvistuu entisestään.

Kauppapolitiikalla EU puolustaa monenkeskisyyttä aikana, jolloin Yhdysvallat kääntyy sisäänpäin ja Kiina asemoituu entistä aggressiivisemmin kansainvälisillä markkinoilla. Kauppasopimusten kautta EU pystyy tarjoamaan vaihtoehdon autoritaaristen valtioiden mallille ja vahvistamaan omaa arvojärjestelmäänsä sääntöihin perustuvassa maailmassa.

Suomelle, joka on avoin, vientivetoinen talous, on ensiarvoisen tärkeää, että EU toimii aktiivisesti avoimen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen kaupan puolesta. Kauppasopimusten tehokas toimeenpano ja niistä saatavien hyötyjen realisointi suomalaisille yrityksille edellyttävät myös kansallista aktiivisuutta.

Kilpailukyky, sisämarkkinat ja rahoituskehys – Euroopan oma valinta

Euroopan kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää ennakoivaa ja määrätietoista sääntelypolitiikkaa. EU:n kyky purkaa ja sujuvoittaa ylisääntelyä on keskeistä, jotta eurooppalaiset yritykset voivat menestyä globaalissa kilpailussa. Omnibus-lainsäädäntöpaketit tarjoavat mahdollisuuden tarkastella sääntelyä laajempina kokonaisuuksina ja vähentää hallinnollista taakkaa. Erityisesti digitaalisilla aloilla, kuten data- ja tekoälylainsäädännössä, tarvitaan ketteriä ja innovaatioystävällisiä ratkaisuja, jotka eivät jarruta vaan tukevat teknologista kehitystä.

EU:n sisämarkkinat ovat edelleen osin hajanaiset, ja niiden syventäminen erityisesti rahoitusmarkkinoiden osalta on ratkaisevaa. Tarvitaan määrätietoisia toimia säästö- ja investointiunionin edistämiseksi – yhtenäisten pääomamarkkinoiden ja syvempien rahoituskanavien rakentaminen mahdollistavat tehokkaamman investointien kohdentamisen, yritysten kasvun ja kriisinkestävyyden. Suomelle tämä tarkoittaa parempaa pääsyä eurooppalaiseen rahoitukseen ja pääomien tehokkaampaa käyttöä kotimaisen kasvun ja vientiteollisuuden hyväksi.

Samanaikaisesti EU:n monivuotinen rahoituskehys on keskeinen työkalu strategisten tavoitteiden toteuttamisessa. Komission esityksessä on useita hyviä elementtejä: lisäresursseja muun muassa puolustukseen, teknologiaan ja puhtaan seen siirtymään.

Ilman riittävää rahoitusta EU:n tavoitteet jäävät julistusten tasolle. Investoinnit turvallisuuteen, infrastruktuuriin, tutkimukseen ja kehitykseen määrittävät sen, pystyykö Eurooppa vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin ja tarjoamaan kansalaisilleen vakaata, kilpailukykyistä ja kestävästä kehitystä. Suomelle on tärkeää, että EU:n rahoituskehys tukee myös Pohjois-Euroopan turvallisuuden tarpeita sekä vahvistaa EU:n investointikykyä.

Valinta on tehtävä

Euroopan on nyt tehtävä valinta. Seuratako sivusta maailman muutosta, vai ryhtyäkö aktiiviseksi vaikuttajaksi, joka rakentaa omaa tulevaisuuttaan strategisesti, ennakoiden ja rohkeasti? Näkemyksemme mukaan Euroopan on otettava vastuuta, kannettava johtajuutta ja rakennettava sellaisia ratkaisuja, jotka yhdistävät turvallisuuden, kilpailukyvyn ja kansainvälisen vaikutusvallan. Suomelle nämä tavoitteet ovat suoraan kansallisen edun ytimessä – ja niiden edistämisen on oltava keskeinen osa sekä nykyisen että tulevien hallitusten EU-vaikuttamistyötä. Seuraavat vuodet ratkaisevat, millaisessa Euroopassa lapsemme kasvavat.

CYPRUS' OPPORTUNITY TO SHAPE THE EU BY PUTTING COMPETITIVENESS FIRST

Cyprus, which is preparing to take the reins of the rotating EU presidency, has quietly emerged in recent years as one of Europe's top business locations. It ranks among the best EU countries for startup first-year survival rates.

After a turbulent decade following the financial crisis, Cyprus has turned a new page, attracting founders and entrepreneurs who appreciate the island's business-friendly environment. The favorable Eastern Mediterranean climate may also play a role.

Starting in January 2026, the country will hold the EU presidency for the second time, since joining the bloc. This time, it does so under much better domestic circumstances than in 2012, although international challenges are more demanding. The chosen focus on security, in particular maritime security, but also water management and resilience is very timely.

Exchanging with the President and the responsible ministers, one cannot but be impressed by the strong drive and motivation to deliver a successful presidency. Cyprus aims to leverage its small size as an asset, positioning itself as a credible honest broker at the negotiation table, to advance the omnibus proposals and the EU's Multiannual Financial Framework.

The EU presidency offers an opportunity to steer Europe's agenda to what truly matters: accelerate competitiveness, negotiate a competitiveness-driven long-term budget, making sure that security and growth are aligned.

Sandra Parthie
President of the Employers'
Group of the European
Economic and Social
Committee

Photo Credit: European Economic
and Social Committee

Powering SMEs and Local Champions

Europe's true strength lies in its small and medium-sized enterprises, yet they continue to be hindered by red tape and confused by disjointed rule implementation. Cyprus has the chance to lead the effort on harmonizing digital and regulatory frameworks, simplifying compliance, advancing the Capital Markets Union to deliver real equity and venture funding to SMEs.

While numerous hidden world champions exist amongst EU companies, the technology gap with the US and China is widening. Our reliance on non-EU AI and digital technology providers is not only into a productivity issue but also a security concern. Failing to secure critical infrastructure due to technological dependence exposes Europe to vulnerabilities.

At the EESC, we call for coordinated investment and competition policy to break the dominance of large, often non-European, digital giants. Developing European AI value chains is a must-have for long-term competitiveness and security.

MFF: A Strategic Lever

The upcoming Multiannual Financial Framework (MFF) for 2028–2034 is far more than a budget—it's the blueprint shaping Europe's economic future. With public-private partnerships taking center stage, businesses become strategic drivers of innovation, workforce development, and competitiveness.

Cyprus' EU presidency will advance the MFF negotiations and has the crucial opportunity to champion streamlined funding—cutting red tape and easing co-financing rules to ensure smaller businesses aren't left behind. If it manages to deliver a budget proposal focused on investing in digital infrastructure, SME-tailored AI solutions, and aggressive upskilling, Europe stands a real chance to boost productivity and secure its industrial future while upholding and building on its standards.

Europe is in dire need of dedicated infrastructure investments. Mario Draghi recently updated the numbers in his initial report, showing that annual investments to the tune of 850bn EUR are needed to keep the EU competitive, render it more resilient and improve social and regional cohesion. The MFF alone cannot meet that alone, but if designed smartly, it can leverage the necessary private investments.

Water: Europe's Most Urgent Strategic Asset

Cyprus unfortunately faces a water crisis that threatens agriculture, tourism, and regional stability. Unsurprisingly, it has identified water resilience as the top sustainability priority for the EU. On average, around 25 % of drinking water is lost due to leakages in the EU, reaching up to 60% in some parts of Europe. Hence, there is plenty of scope for improvement.

The EESC has championed an EU “Blue Deal” with ambitious targets, technological innovation, and investments in water reuse, smart monitoring, and renewable-powered desalination. Anything less than decisive action risks exposing not only Mediterranean societies and weakening EU cohesion. Cyprus is uniquely positioned and motivated to push for fast results, clear targets, and accountability, to not only pay lip service but achieve real momentum for Europe's communities threatened by water scarcity. This is Cyprus' moment: to show Europe what leadership means.

The Security Agenda

Cyprus takes the helm during a crucial time for Ukraine. Located in a geopolitical sensitive region, it understands the need for careful diplomatic negotiations.

For the Employers' Group in the EESC it is absolutely clear that supporting Ukraine is not a zero-sum game. It's an investment in Europe's future stability.

Reconstruction aid is a golden opportunity to rebuild Europe's industrial might. European companies will be at the forefront of restoring Ukraine's infrastructure, energy, and digital networks, creating contracts, partnerships, and demand that ripple across the Union.

At the EU's South-Eastern frontier, Cyprus has established multiple cooperation formats with its Eastern neighbors. These efforts are immensely valuable to ensure open communication channels and forging stable partnerships in a geopolitically strategic region. They also provide opportunities for economic cooperation.

KYPROKSEN KÄRKINÄ EUROOPAN TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKY

Kypros valmistautuu kunnianhimoisesti EU-puheenjohtajuuskauteensa vuoden 2026 alku-puolella. Se järjestää kevätkaudella 2026 yhteensä 27 korkean tason kokousta, joista epävirallisia ministerikokouksia on 19 ja yksi päämiehille. Koska Kyproksen perustuslain mukaan presidentti hoitaa myös hallituksen päämiehen eli pääministerin tehtäviä, on presidentti Nikos Christodoulides mukana keskeisesti EU-työssä. Vuonna 2004 EU:hun liittyneelle Kyprokselle puheenjohtajuus on toinen. Ensimmäisen kerran maa johti neuvostoa vuonna 2012.

Päivi Peltokoski
Suomen Kyproksen
suurlähettiläs

Kuva: Ulkoministeriö

Kypros seuraa puheenjohtajatrio Puolan, Tanskan ja Kyproksen 18 kuukauden ohjelmaa, joka sisältää kolme pääpainopistettä: vahva ja turvallinen Eurooppa; vauras ja kilpailukykyinen Eurooppa sekä vapaa ja demokraattinen Eurooppa. Kolmikko painottaa strategisen ohjelman 2024–2029 toimeenpanoa geopoliittisten paineiden keskellä, jossa Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja Lähi-idän epävakaus jatkuvat.

Ukrainan tuki pysyy Kyproksen kaudellakin kärkiaiheissa. Erotuksena edeltäjiinsä Kypros nostaa yhdeksi prioriteetikseen EU:n eteläisen naapuruston. Tämä perustuu saaren maantieteelliseen sijaintiin 180 kilometriä Libanonin rannikolta ja noin 400 kilometriä Gazasta.

Turvallisuuden ja kilpailukyvyn ohella kauden painavimpiin aiheisiin kuuluu vuoden 2027 jälkeinen EU-budjetti eli rahoituskehys (Multiannual Financial Framework, MFF). Lisäksi Kypros korostaa EU:n yhtenäisyyttä, energiatehokkuutta ja -yhteyksiä, laittoman maahanmuuton torjuntaa, byrokratian ja yrityssääntelyn vähentämistä sekä digitalisaatiota.

Puheenjohtajana Kypros haluaa olla niin kutsuttu rehellinen välittäjä (honest broker). Siksi sen kansallinen tavoite Schengen-alueeseen liittymisestä siirtyy tuon-

nemmaksi. EU:n energiayhteyksien parantaminen on Kyprokselle tärkeä tavoite myös sen oman talouden ja turvallisuuden takia, sillä saarelta ei ole energiayhteyksiä muihin maihin. Energiasta yli 75 prosenttia tuotetaan yhä öljyllä. Kyprokselle tärkeisiin kansallisiin aiheisiin kuuluu myös maatalous.

Presidentti Christodoulidelisin aikana Kypros on vahvistanut länsisuuntaustaan. Se painottaa EU:n yhtenäistä Venäjä-politiikkaa, mukaan lukien pakotteiden lisäämistä. Itämeren maiden huolet Venäjän varjolaivastosta ja tarve hybridi-toimien, kuten droonien torjunnalle, saavat tukea. Samalla Kypros muistuttaa turvallisuusajattelussa tarvittavan 360-asteista lähestymistapaa koko Eurooppa huomioiden.

Koska Kypros ei ole Nato-maa, se haluaa edistää EU:n yhteistä puolustusta. Kypros toivoo EU-Nato -yhteistyötä lisäävän samanmielisten maiden kanssa, kuten Norjan, Kanadan ja Sveitsin. Omissa turvallisuushuolissaan se tuo esiin saaren kahtiajaon, sillä Turkin armeija on hallinnut saaren pohjoisosaa vuoden 1974 miehityksestä alkaen.

EU:n laajentumiseen Kypros suhtautuu myönteisesti. Se pyrkii jouduttamaan Länsi-Balkanin maiden sekä Ukrainan ja Moldovan jäsenyysneuvottelujen avaamista, mikäli maat etenevät uudistuksissa kriteerit täyttäen.

Uutena aiheena kevään agendalle nousee kohtuuhintainen asuminen. Kypros ei ehdota tähän uutta rahoitusta, vaan käyttämättömien koheesiorahojen hyödyntämistä ja uutta lainsäädäntöä Euroopan asuntopulan helpottamiseksi.

Kypros on toistaiseksi EU-rahoituksen nettosaaja, mutta suotuisan talouskasvun siivittämänä se saattaa siirtyä nettomaksajaksi seuraavalla rahoituskaudella. Toistaiseksi Kypros hyötyy vielä EU:n koheesiorahoituksesta, ja saarella järjestettävät EU-rahoitteiset hankekilpailut ovat avoimia myös suomalaisille yrityksille.

EU SAI KALKKIVIIVOILLA RIVINSÄ SUORAKSI 2040-ILMASTOTAVOITTEESTA

EU:n jäsenmaat ja parlamentti muodostivat marraskuussa kantansa EU:n 2040-ilmastotavoitteeseen. Kyseessä on välitavoite, joka viitoittaa EU:n polkua kohti hiilineutraaliutta vuonna 2050. Neuvosto ja parlamentti tukevat komission ehdottamaa 90 prosentin päästövähennystä, mutta samalla esitykseen lisättiin joustoja ja ohjeita, jotka painottavat kilpailukykyvaikutusten huomiointia.

Teppo Säkkinen
johtaja,
Teknologiateollisuus

Kuva: Liisa Takala

Sopu 2040-tavoitteesta tuli juuri YK:n Brasiliassa järjestetyn ilmastokokouksen alla. Kokouksessa huomion kohteena olivat muun muassa Pariisin sopimuksen osapuolten päivitetty ilmastositoumukset. Rivien suoristus meni kalkkiviivoille, mutta EU pystyi lopulta neuvottelemaan kokouksessa yhtenäisesti. Myöhään jäänyt päätöksenteko vaikeutti kuitenkin Euroopan kykyä puskea Kiinaa, Intiaa ja muita suuria talouksia vahvempiin ilmastotoimiin.

Riittävällä enemmistön tuki uudelle ilmastotavoitteelle on tärkeä viesti myös koko EU:n yrityskentälle. Yritysten on voitava suunnitella investointeja pitkällä tähtäimellä ja siksi ennakoitavuus on tärkeää. 90 prosentin tavoite pitää EU:n kurssin ilmastopolitiikassa. Samalla on tervetullutta, että tavoitteen yhteydessä päätelyissä suuntaviitoissa korostetaan esimerkiksi teknologianeutraaliutta ja nielujen epävarmuutta.

Kriittisten äänien, kuten Italian saaminen tavoitteen taakse edellytti myös myönnytyksiä. Esimerkiksi liikennettä ja lämmitystä koskevan uuden päästökaupan, niin sanotun ETS2:n aloitusta lykättiin vuodelle eteenpäin, ja polttomoottoriautojen myyntikieltoa vuodesta 2035 eteenpäin tarkastellaan uudestaan. Jo sovittujen ilmastotoimien avaaminen ja lykkääminen herättää kysymyksiä toimeenpanonokyyvystä.

Osa ilmastotoimista voidaan toteuttaa EU:n ulkopuolella

Osa 90 prosentin tavoitteesta voidaan neuvoston ja parlamentin näkemysten mukaan toteuttaa EU:n ulkopuolella hankkimalla kansainvälisiä yksiköitä. Yksiköt voisivat kattaa viisi prosenttiyksikköä tavoitteesta, ja erikseen päätettäessä jopa enemmän.

EU:n ulkopuolisilla toimilla tavoitellaan kustannustehokkuutta. 2030-luvulla viimeiset päästövähennystonnit esimerkiksi liikenteessä voivat olla huomattavan kalliita. Toisaalta vaikkapa kivihiilen alasajon kiihdyttäminen tai energiatehokkuusinvestoinnit Euroopan ulkopuolella voivat tuottaa tehokkaasti edullisia ja vaikuttavia päästövähennyksiä.

Riskinä on, että yksiköiden käyttö laajassa mitassa ohjaa investointeja Euroopan ulkopuolelle. Siksi EU:n pitää käyttää välinettä viisaasti kumppanuuksien rakentamiseen ja teknologian vientimarkkinoiden avaamiseen. Yksi mahdollisuus on tukea yksiköillä Ukrainan jälleenrakennusta ja EU-jäsenpolkua.

Seuraavana askeleena 2040-tavoitetta toteuttava lainsäädäntö

2040-ilmastotavoitteen osalta edessä on vielä lainsäätäjien trilogineuvottelut, ennen kuin tavoitteesta tulee osa EU:n ilmastolakia. Neuvoston ja parlamentin kannat ovat kuitenkin niin lähellä toisiaan, että neuvotteluista voi odottaa nopeita. Seuraava askel on lainsäädäntö, jolla tavoitetta pyritään toteuttamaan.

Vuoden 2030 ilmastotavoitetta vähentää päästöjä 55 prosenttia seurasi laaja ”Fit for 55”-lainsäädäntöpaketti, jossa olemassa olevia välineitä kuten päästökauppaa, uusiutuvan energian tavoitteita ja energiatehokkuusdirektiiviä päivitettiin, ja otettiin käyttöön uusia toimia kuten ETS2 ja tuonnin päästöjä hinnoitteleva hiilirajamekanismi.

2040-paketti ei välttämättä tuo yhtä paljon kokonaan uutta lainsäädäntöä, sillä ilmastopolitiikan arkkitehtuuri kattaa jo laajasti eri sektorit, ja parlamentti ja neuvosto ovat asettaneet tiukkoja suuntaviittoja eri vaikutusten huomioinnille. Vuonna 2026 on kuitenkin tiedossa ainakin esitys päästökauppadirektiivin uudistamisesta, jonka myötä hiilen poistoja tuottavat teknologiset nielut tulevat osaksi päästökauppaa.

LIIKENTEE EU-RAHOITUS UUDISTUU

Komissio esittää jatkoa Verkkojen Eurooppa eli CEF-ohjelman rahoitusvälineelle. Ehdotus on osa EU-komissiossa valmisteltua monivuotista rahoituskehystä (MFF) vuosille 2028–2034. Liikenteen rahoitus jakaantuisi tulevaisuudessa kolmeen instrumenttiin, jotka olisivat osittain päällekkäisiä. CEF-ohjelmasta rahoitettaisiin pääasiallisesti jäsenvaltioiden rajat ylittäviä ja yhteisiä hankkeita yleiseurooppalaisella liikenneverkolla (TEN-T). Kansallisesti merkittävät TEN-T-verkolla sijaitsevat hankkeet rahoitettaisiin jäsenvaltioiden kumppanuusohjelmista. Lisäksi liikennesektorin lataus- ja jakeluinfraan on mahdollista hakea rahoitusta kilpailukykyrahastosta.

Hanna Kalenoja
johtava liikenneasiantuntija,
Keskuskauppakamari

Kuva: Liisa Takala

On tärkeää, että myös seuraavalla rahoituskehyskaudella liikenne- ja energiainfran kehittämiseen on suunnattu erillinen rahoitusinstrumentti. Ilman sitä maiden välisten yhteyksien ja energiaverkkojen kehittäminen ei ole mahdollista. Verkkojen Eurooppa (CEF) on ollut Suomelle vuosina 2014–2025 ylivoimaisesti tärkein EU-rahoitusmekanismi: Suomi on saanut liikennehankkeiden rahoitukseen CEF-välineestä yli 600 miljoonan euron rahoituksen viimeisimmän kymmenen vuoden aikana.

Ehdotuksessa liikennesektorin CEF-rahoituksen budjetti kasvaisi yli kaksinkertaiseksi. Liikenteeseen ja sotilaalliseen liikkuvuuteen ehdotetaan 45,6 miljardin euron budjettia, josta sotilaallisen liikkuvuuden osuus olisi 15,7 miljardia euroa. Energiasektorin investointeihin on budjetoitu 26,5 miljardia euroa. Liikennesektorin CEF-rahoituksen kasvu on toivottavaa, sillä Euroopan laajuisen TEN-T-verkon kehittämisen on seuraavan viidentoista vuoden aikana arvioitu EU-maissa edellyttävän yli 800 miljardia euron investointeja.

CEF-tuen enimmäisosuus olisi suunnittelulle ja rakentamiselle yleisesti 50 prosenttia, kun nykyisin rakentamishankkeissa osuus on ollut enimmillään 30 prosenttia. Sama koskisi myös sotilaallisen liikkuvuuden hankkeita. CEF:n liikennehoidon kohdentuminen pääasiassa rajat ylittäviin hankkeisiin on Suomen kannalta osin ongelmallista, sillä Suomella on maayhteys EU:hun vain Ruotsin maarajalla saarimaisen sijaintinsa takia. Suomen liikenneinvestointitarpeiden kannalta on tärkeää, että satamat ja niiden maaliikenneyhteydet nähdään rajat ylittävinä yhteyksinä, sillä noin 95 prosenttia Suomen ulkomaan kuljetuksista kulkee Itämeren satamien kautta.

Suomella ei tällä hetkellä ole yhteistä näkemystä läntisten ja eteläisen yhteyksien kehittämisestä ja hankkeiden priorisoinnista, joten mahdollisuudet hakea EU-rahoitusta kansainvälisen saavutettavuuden parantamiseen rajoittuvat tällä hetkellä lähinnä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeena etenevään Rail Nordicaan. Jotta läntisen tai eteläisen yhteyden suunnittelussa ja toteutuksessa olisi mahdollista edetä, vaihtoehtoiset yhteydet tulisi arvioida ja priorisoida. Satamien ja maaliikenneyhteyksien merkitys on Suomelle jatkossakin olennaisen tärkeä, vaikka kiinteä läntinen tai eteläinen yhteys toteutuisikin.

Suomen tulisi esittää myös kansainvälisesti tärkeiden lentoasemien ja niiden maaliikenneyhteyksien luokittelemista yhteistä etua koskevien rajat ylittävien hankkeiden joukkoon. Lentoliikenne on Suomelle saarimaiseen sijainnin takia olennaisen tärkeä kansainvälisen saavutettavuuden linkki, sillä maitse ja meritse yhteydet EU-maihin venyvät ajallisesti pitkiksi. Matka-aikaa lentoasemille lyhentävät raideinvestoinnit, kuten Lontorata, on nähtävä ensisijaisesti Suomen kansainvälistä saavutettavuutta parantavana.

Valtioneuvoston kannassa on nostettu esille mahdollisuus rahoittaa CEF-ohjelmasta sotilaallisen liikkuvuuden kannalta tärkeitä TEN-T-verkon ulkopuolisia kehittämiskohteita. On erittäin tärkeää, että sotilaallisen liikkuvuuden kannalta yksittäiset kriittiset kehittämiskohteet, kuten esimerkiksi satamat, siirtokuormausterminaalit, lentoterminaalit ja tieverkon kriittiset sillat olisivat rahoituskelpoisia, vaikka ne eivät sijaitsisikaan TEN-T-verkolla.

Lisäksi CEF-ohjelmassa on huomioitava talvimerenkulun ja pohjoisen ulottuvuuden asettamat erityisvaatimukset. Suomen ulkomaan kuljetusten huoltovarmuuden ja vientiteollisuuden kilpailukyvyn kannalta on erittäin tärkeää, että CEF-rahoitusta voitaisiin jatkossakin käyttää tuleviin jäänmurtajainvestointeihin.

Komissio julkaisi ehdotuksensa kestävän meri- ja lentoliikenteen investointisuunnitelmasta

Euroopan komissio julkaisi marraskuussa kestävän liikenteen investointisuunnitelman (STIP) lentoliikenteen ja merenkulun energiamurroksen vauhdittamiseksi. Ohjelma tähtää uusiutuvien ja synteettisten vähäpäästöisten kestävien lentopolttoaineiden (SAF) ja merenkulun polttoaineiden tuotekehitykseen ja tuotannon investointien lisäämiseen. Tavoitteena on varmistaa, että jo aiemmin laaditun ReFuelEU Aviation- ja FuelEU Maritime -sääntelyn tavoitteet uusiutuvien ja synteettisten polttoaineiden osuuden lisäämisestä saavutetaan kohtuullisin kustannuksin. Suuret investointikustannukset ja markkinoiden epävarmuus viivästyttävät investointipäätöksiä. Ilman kohdennettuja tukia ReFuelAviation- ja FuelEUMaritime -säädösten tavoitteet uhkaavat jäädä saavuttamatta.

Uusiutuvien ja synteettisten polttoaineiden tuotannon lisäämistä hidastaa investointiepävarmuus, jonka taustalla on hankalasti ennakoitava polttoainemarkkinan kehitys. IMO:n kasvihuonekaasupäästöjä koskevan globaalin päästökauppamekanismin päätösten lykkäntyminen vuodella hidastaa luottamusta meriliikenteen energiasiirtymään ja hidastaa vaihtoehtoisten energialähteiden tuotantoinvestointeja.

Ohjelma esittää noin 3,4 miljardin euron rahoitusta meri- ja lentoliikenteen energiamurrosta tukevaan synteettisten polttoaineiden tutkimukseen, tuotekehitykseen, pilotointiin sekä vetyklusterin vahvistamiseen.

Lentoliikenteen energiamurros nojaa synteettisten lentopolttoaineiden tuotantoon, kun taas meriliikenteessä polttoainevaihtoehtoja on enemmän. Investointiohjelman mukaan biometaani ja metaani ovat meriliikenteen siirtymävaiheen polttoaineita, jotka avaavat tulevaisuudessa mahdollisuuksia synteettisen metaanin yleistymiselle meriliikenteessä. Rannikko- ja sisävesialuksilla sekä lyhyttä matkaa kulkevissa linjaliikenteen aluksissa sähkömoottorien ja akkuratkaisujen ennakoitaan yleistyvän. Valtameriliikenteessä vaihtoehtoja ovat e-metanoli ja ammoniakki synteettisten polttoaineiden lisäksi. Meriliikenteessä energiatehokkuutta pyritään parantamaan myös monilla eri toimilla kuten avustavia sähkömoottoreita ja purjeita hyödyntämällä.

Komissio esittää SAF-päästöoikeusmekanismin sisällyttämistä EU:n päästökauppajärjestelmään (ETS), joka kattaa tietyn prosenttiosuuden SAF:n ja fossiilisen lentopolttoaineen hintaerosta. Komissio selvittää myös mahdollisuutta toteuttaa kaksipuolinen huutokauppa synteettiselle lentopolttoaineelle (eSAF). Kaksipuoli-

sessä huutokaupassa ns. markkinavälittäjä yhdistää SAF-toimittajat ja -käyttäjät tarjoamalla pitkäaikaisia sopimuksia polttoaineen tuottajille investointivarmuuden takaamiseksi ja lyhytaikaisia joustavia sopimuksia ostajille.

Tieliikenteen ja rakennusten päästökaupan käynnistyminen lykkääntyy vuodella

EU:n ympäristö- ja ilmastoministerien kokouksessa päätettiin siirtää tieliikennettä ja rakennusten lämmitystä koskevan polttoainejakelun päästökaupan (ETS2) aloitusta vuoden 2028 alkuun. Päästökaupan oli tarkoitus alkaa vuoden 2027 alussa ja siihen kytkeytyvän Sosiaalisen ilmaston rahaston kartoittaminen jo vuoden 2026 alussa. Siirron taustalla on huoli päästökaupan vaikutuksesta polttoaineiden hintoihin, joka on herännyt useissa EU-maissa. Komissio oli arvioinut päästökaupan nostavan polttoaineiden hintoja noin 10–15 sentillä polttoainelitralla. On kuitenkin arvioitu, että päästökaupan vaikutuksesta hinnat nousevat enemmän.

Päästökaupan aloituksen siirto vuodella antaa jäsenmaille aikaa varautua päästökaupan käyttöönottoon ja samalla Euroopan komissiolle aikaa luoda päästökaupalle uskottava hintavakausmekanismi. Komissio on jo aiemmin kertonut valmistelevansa toimia, joilla parannetaan tulevan päästökaupan hintavakautta ja ennakoitavuutta. Päästöoikeuksien määrää varaudutaan lisäämään, jos päästöoikeuksien huutokauppahinta lähtisi ennakoimattomaan kasvuun. Lisäksi päästöoikeuksien käyttöön on tulossa ajallisia joustoja, jotka ulottuvat myös ensi vuosikymmenelle.

Komissio valmistelee myös mekanismeja, jonka turvin jäsenmaat voisivat myydä päästöoikeuksia jo ennalta ja saada siten etupainotteisesti käyttöönsä päästökauppatuloja. Nämä voitaisiin jäsenmaissa kohdistaa liikenteen energiamurroksen nopeuttamiseen.

VOISIKO EU:N SUURYRITYSVERO TOTEUTUA?

Euroopan komissio antoi kuluvan vuoden heinäkuussa ehdotuksensa EU:n seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehyykiseksi vuosille 2028–2034. Esityksessä EU:n pitkän aikavälin budjetti lähes kaksinkertaistuisi nykyisestä. Menojen rahoittamiseksi komissio esittää EU:lle useita uusia omien varojen lähteitä.

Komission pitkäaikaisena tavoitteena on ollut kerätä varoja EU:lle suoraan suurten yritysten pussista tavalta tai toisella. Menneinä vuosina kohteena ovat olleet niin suuret monikansalliset konsernit EU:n yhteisen veropohjan muodossa kuin amerikkalaiset teknologiajätit digiveron muodossa. Edellisessä budjettiehdotuksessaan komissio esitteli hybridimallin, jossa jäsenvaltiot tilittäisivät EU:lle vuosittaisen veron yritystensä tilastollisen voiton määrän perusteella.

Tällä kertaa komissio on ehdottanut EU:ssa toimivilta suuryrityksiltä varoja budjetin tilkkeeksi veronluonteisen jäsenmaksun muodossa korvauksena siitä, että nämä hyötyvät 450 miljoonan kuluttajan sisämarkkinoista.

Yrityspohjaisiksi omiksi varoiksi (Corporate Resource for Europe, CORE) ristitty toimenpide velvoittaisi yli sadan miljoonan euron liikevaihtoa tekevät yritykset maksamaan EU:lle vuotuisen kiinteämääräisen veron, joka olisi porrastettu yrityksen liikevaihdon mukaan. Veron määrä vaihtelisi 100 000–750 000 euron välillä liikevaihdon suuruudesta riippuen. Korkeinta vuosittaista veroa maksaisivat yritykset, joiden liikevaihto olisi vähintään 750 miljoonaa euroa.

Vero koskisi vain EU:n jäsenvaltioissa perustettuja yrityksiä, ei esimerkiksi amerikkalaisia yrityksiä, jotka toimivat EU:n markkinoilla suoraan Yhdysvalloista. Sen sijaan amerikkalaisten konsernien eurooppalaiset tytäryhtiöt olisivat veron

Tomi Viitala
johtava veroasiantuntija,
Keskuskauppakamari

Kuva: Elmo Eklund /
Keskuskauppakamari

piirissä. Veron perimisestä vastaisivat jäsenvaltiot, jotka saisivat pienen perintäpalkkion korvauksena perimiskustannuksista.

Liikevaihtoperusteinen könttävero on uudenlainen avaus komissiolta. Ehdotetun veron etuna on sen yksinkertaisuus: yrityksen liikevaihdon ja sen perusteella määrättävän veron suuruuden määrittämisen pitäisi olla hyvin suoraviivainen toimenpide kaikissa jäsenvaltioissa. Könttävero ei myöskään olisi samalla tavalla altis verosuunnittelulle kuin perinteiset verotettavan tuloksen laskentaan perustuvat yritysverot, eikä siitä aiheutuisi merkittävää hallinnollista lisätaakkaa. Toisaalta könttävero ei ota huomioon yrityksen veronmaksukykyä tai tappiollisuutta toisin kuin perinteiset yritysverot.

Verolla tavoiteltaisiin vuosittain noin seitsemää miljardia euroa, joka vastaisi muutamaa promillea komission esittämästä kokonaisbudjetista. Kovin keskeistä asemaa suuryritysverolle ei siis ole laskettu komission omissakaan suunnitelmissa. Taustalla saattaa vaikuttaa poliittinen realismi, sillä EU-verojen käyttöönottoaminen vaatii jäsenvaltioiden yksimielisyyttä.

Sekä budjetin että veropäätösten yksimielisyysvaatimuksesta johtuen komission uusi esitys päätyykin varmuudella samaan romukoppaan, josta löytyvät lukuisat muutkin komission EU-yritysveroehdotukset. Saksa ennätti liittokansleri Friedrich Merzin suulla ensimmäisenä suurista jäsenvaltioista torppaamaan esityksen, eikä sille voi ennustaa suursuosiota muidenkaan nettomaksavien jäsenvaltioiden keskuudessa. Suomikin on perinteisesti suhtautunut nuivasti yritysverotusta koskevan toimivallan siirtämiseen EU:lle.

EU:N KILPAILUKYVYN PARANTAMINEN VAATII LAAJOJA TOIMENPITEITÄ

EU:n kilpailukyky on tällä vuosituhanalla jäänyt selvästi jälkeen globaaleista verrokeista, kuten Yhdysvalloista ja Kiinasta. Ero verrokkimaihin uhkaa kasvaa edelleen, sillä eurooppalaiset yritykset eivät ole pärjänneet kilpailijoilleen uuden teknologian innovoinnissa ja kaupallistamisessa. Samaan aikaan perinteisempää teollisuutta rasittavat korkeat energian hinnat, raskas sääntely sekä riippuvuus strategisista tuotantopanoksista ja keskittyneistä toimitusketjuista.

Ville Kajala
johtava asiantuntija,
Keskuskauppakamari

Kuva: Liisa Takala

Nykyisen Komission keskeisenä tavoitteena on parantaa EU:n kilpailukykyä. Komissio julkaisi tammi-kuussa kilpailukykykompassin, jossa linjataan sen toimikauden aikana tehtävistä toimenpiteistä kilpailukyvyn edistämiseksi.¹ Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat suurelta osin Mario Draghin raporttiin EU:n kilpailukyvystä sekä Enrico Lettan raporttiin EU:n sisämarkkinoiden toiminnasta.

Kilpailukykykompassin kolme pääteemaa ovat innovaatiokuilun umpeen kurominen, yhteinen tiekartta vähähiiliseen talouteen ja kilpailukykyyn, liiallisten riippuvuuksien vähentäminen ja turvallisuuden lisääminen. Näitä teemoja tukevat horisontaaliset toimet, kuten sääntelyn yksinkertaistaminen, sisämarkkinoiden syventäminen, rahoituksen kehittäminen, osaamisesta huolehtiminen sekä EU:n ja jäsenvaltioiden toimien parempi koordinointi.

Osana kilpailukykykompassin toimenpiteitä komissio valmistelee useita sektori-kohtaisia sääntelyehdotuksia sekä laajempia toimintaohjelmia, kuten startup- ja scaleup-strategian, sisämarkkinastrategian sekä säästö- ja investointiunionin.

Ks. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0030>.

Sääntelyn keventämiseen ja yksinkertaistamiseen liittyvät niin sanotut Omnibus-sääntelypaketit ovat keskeinen osa kilpailukykykompassin välittömiä toimenpiteitä. Niillä pyritään keventämään yritysten sääntely- ja raportointitaakkaa. Ensimmäinen Omnibus-sääntelyehdotus julkaistiin helmikuussa ja se käsitteli kestävyysääntelyä. Vuoden aikana Omnibus-sääntelyehdotuksia on julkaistu esimerkiksi EU:n investointiohjelmiin, maatalouteen, pienten ja keski suurten yritysten sääntelyyn, kemikaalialaan sekä digi- ja tietosuojasääntelyyn liittyen. Komission valmistelussa on yhä useita muita sektorikohtaisia Omnibus-sääntelyehdotuksia.

Sääntelytaakan tasokevennys on tarpeellinen, vaikka Omnibus-sääntelyehdotuksista onkin aiheutunut yrityksille epävarmuutta uuteen sääntelyyn valmistautumiseen ja jopa turhia järjestelmäinvestointeja, kun vasta annettua sääntelyä on purettu. Pidemmällä aikavälillä sääntelyn tulee kuitenkin olla nykyistä ennakoitavampaa. Sääntelytaakan vähentäminen tulee sisällyttää jo sääntelyehdotusten valmisteluun ja annetun sääntelyn uudelleenarviointeihin.

Suomalaisten yritysten kannalta kilpailukykykompassin tavoitteet ovat tärkeitä. Kuitenkin vasta toimintaohjelman toimeenpano näyttää sen, pystytäänkö kilpailukykykompassin tavoitteita lunastamaan. Innovaatiomyönteisen ja houkuttelevan liiketoimintaympäristön luominen edellyttää selkeää muutosta EU:n sääntelykulttuuriin sekä EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden sitoutumista sen läpiviemiseen.

KOMISSIION EHDOTUS DIGISÄÄNTELYN YKSINKERTAISTAMISEKSI

Komissio julkaisi digitaalista alaan koskevan Omnibus-paketin 19.11.2025 tavoitteenaan yksinkertaistaa säätelyä ja vähentää siitä aiheutuvia kustannuksia. Digipaketti sisältää kaksi asetusehdotusta ja muita esityksiä, kuten dataunioni-strategian, eurooppalaisen yrityslompakon sekä digitaalisen säännösten toimivuustarkastelun eli Fitness Checkin. Tämä Digital Omnibus -hankkeeksi nimetty paketti on kunnianhimoinen ja on jo nyt herättänyt laajasti tunteita.

Hanke on osa komission laajempaa tavoitetta vahvistaa Euroopan unionin kilpailukykyä ja edistää innovaatiota, kuten Mario Draghi on esittänyt viime vuoden raportissaan. Se on komission seitsemäs lainsäädännön yksinkertaistamisaloite. Tavoitteena on vähentää kaikkien yritysten hallinnollista taakkaa 25 prosenttia ja erityisesti pk-yritysten osalta 35 prosenttia.

Digitalisaatiota pidetään keskeisenä tekijänä yritysten toimintaan ja innovaatioiden aikaansaamiseen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa. On ilmeistä, että digialan liiallinen sääntely ja sen monimutkaisuus jarruttavat Euroopan kilpailukykyä. Komission lainsäädäntöesitys jakaantuu kahteen erilliseen kokonaisuuteen: datasääntelyyn ja tekoälyyn.

Keskeisiä muutosehdotuksia

Datasääntelyä yhtenäistettäisiin liittämällä data-asetukseen datanhallinta-asetus, datan vapaata liikkuvuutta koskeva asetusta ja avoimen datan direktiivi. Datan välityspalveluja koskeva pakollinen ilmoitusmenettely muuttuisi vapaaehtoiseksi rekisteröintimenettelyksi ja kansalliset rekisterit korvattaisiin EU:n laajuisilla rekiste-

Minna Aalto-Setälä

johtava asiantuntija,
Keskuskauppakamari

Kuva: Elmo Eklund /
Keskuskauppakamari

reillä. Vaatimus pitää tiedonvälityspalvelut oikeudellisesti erillään muista yrityksen tarjoamista palveluista korvattaisiin veloitteella pitää palvelut toiminnallisesti erillään. Datasäädöksen liikesalaisuuksien suojaa parannettaisiin lisäämällä yrityksille peruste kieltäytyä datan jakamisesta EU:n ulkopuolisessa maassa, jossa on heikompi tietosuojan taso.

Lisäksi lisättäisiin suojatoimia hyvin suuria toimijoita vastaan. Datan jakamista julkiselle sektorille koskevan sääntelyn soveltamisalaa kavennettaisiin julkisiin hätätilanteisiin. Lisäksi sääntelyyn lisättäisiin uusia datan jakamiseen liittyviä korvaussääntöjä.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (GDPR) päivitetäisiin siten, ettei ehdotetuilla muutoksilla olennaisesti muutettaisi nykyistä tietosuojan tasoa. Muun muassa anonymisointiin ja pseudonymisointiin liittyvää sääntelyä selvennettäisiin, ja henkilötiedon määritelmää ehdotetaan muutettavan vastaamaan oikeuskäytäntöä. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevaa ilmoituskynnystä korotettaisiin. Tekoälyn kehittämisen ja käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely yhdistettäisiin oikeutettua etua koskevaan henkilötietojen käsittelyperusteeseen sekä evästesääntelyä ehdotetaan uudistettavaksi keskittämällä osa sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviä osaksi GDPR:ää. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevaa ilmoituskynnystä korotettaisiin.

Poikkeamaraportointia pyritään yksinkertaistamaan keskittämällä niitä koskevat ilmoitukset useiden säännösten osalta. Tavoitteena on tehdä yhteinen koko sisämarkkinan laajuinen alusta EU:n kyberturvallisuusvirastoon. Muutos koskisi niin GDPR:n, NIS2-direktiivin, eIDAS-asetuksen, DORAn, CER-direktiiviin kuin sähköalan verkkosääntöön perustuvia tietoturvaloukkauksia ja poikkeamailmoituksia. Myös ilmoitusten sisältöä on tarkoitus yhdenmukaistaa.

Tekoälysäädöstä yksinkertaistettaisiin ja sen täytäntöönpanoa tuettaisiin muun muassa ehdottamalla suuririskisten tekoälyjärjestelmien veloitteiden lykkäämistä ja aikataulun sitomista standardien ja ohjeiden valmistumiseen. EU:n tekoälytoimiston toimivaltaa kasvatettaisiin yleiskäyttöisten tekoälymallien valvonnan kautta. Tekoälylukutaito siirtyisi yrityksiltä komissiolle ja jäsenvaltioille. Osa pk-yrityksille suunnattuja lievennyksiä laajennettaisiin koskemaan myös pieniä midcap-yrityksiä. Tavoitteena olisi, että EU-tason sääntelyn testiympäristö perustettaisiin vuoteen 2028 mennessä tosielämän testauksen ja yleiskäyttöisten tekoälyjärjestelmien käyttöönoton tukemiseen. Lisäksi tekoälysäädöstä muutettaisiin säätämällä kohdennettuja lievennyksiä yksittäisiin veloitteisiin.

Mitä Digital Omnibus tarkoittaa suomalaisten yritysten näkökulmasta?

Ehdotus on kannatettava, sillä onnistuessaan sen avulla sääntely yksinkertaistuu ja yritysten hallinnollinen taakka kevenee. Tämä voi tuoda kasvun mahdollisuuksia ja innovaatioita. Esitys on kokonaisuutena tärkeä, koska se sisältää useita merkittäviä muutosehdotuksia EU:n digisääntelyyn. On kuitenkin poikkeuksellista, että muutokset koskisivat osittain myös niin uutta sääntelyä, ettei niiden soveltamista ole vielä edes ennätetty aloittaa.

Esitys muuttaisi useita säädöksiä, joilla on olennainen merkitys eurooppalaisten yritysten toiminnalle. Kannattaa huomioida, että muutosehdotukset koskisivat myös yleistä tietosuoja-asetusta, jonka takia poliittinen prosessi muutosten läpiviemiseksi tulee olemaan haastava. Lopullisten muutosten sisältö voi poiketa huomattavasti komission esityksestä ja niiden voimaantulo voi kestää kauan. Tällöin ongelmallista voi olla se, miten muutosten kohteena olevia säännöksiä tulkitaan ja sovelletaan ennen lopullisesti hyväksyttyjä tekstejä, kuten myös valvovien viranomaisten reagointi tilanteeseen.

Nyt kannattaa seurata esityksen etenemistä. Jos ehdotetut muutokset koskevat omaa liiketoimintaa olennaisesti, kannattaa miettiä onko tässä vaiheessa syytä varautua mahdollisiin muutoksiin. Jos näin on, kannattaa aloittaa valmistautuminen.

EU OHJAA RAHALLA JA RAKENTEILLA TYÖVOIMAPOLITIIKKAA

Euroopan unionissa osaaminen ei ole enää sivujuonne politiikassa. Siitä on tullut keskeinen kilpailukykytekijä – ja samalla yksi EU:n kovimmin ohjaamista politiikkasektoreista. Viesti työelämälle on selvä: työvoimapulaa ei paikata yksittäisillä hankkeilla, vaan rakenteita muuttamalla. Nähtäväksi kuitenkin jää, riittääkö jäsenmaissa kunnianhimo loppuun asti, vai jäävätkö koulutuksen ja osaamisen ratkaisut paikalliseksi näpertelyksi.

Suvi Pulkkinen
johtava asiantuntija,
Keskuskauppakamari

Kuva: Liisa Takala

EU:n toimet kiteytyvät kolmeen suuntaan: osaamisen systemaattiseen kehittämiseen, työvoiman liikkuvuuden vauhdittamiseen ja hallittuun työperäiseen maahanmuuttoon. Näitä pyritään edistämään paitsi lukuisilla linjauksilla, suosituksilla ja ohjelmilla, myös rahalla. Sääntelyn osalta vaikutukset lienevät vähäisempiä, ja EU:n toimivaltakin on tässä rajallista. Kuluvalla rahoituskaudella EU kanavoi miljardiluokan summia ESR+:n, elpymisvälineen ja Erasmus+-ohjelman kautta erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien taitojen vahvistamiseen.

EU:n miljardit eivät kuitenkaan tule automaattisesti Suomeen tai yrityksille – ne vaativat aktiivisia päätöksiä ja hakemuksia. Mutta instituutioiden sopimukset ja rahoituskehykset ovat nyt paikoillaan: Talent Pool on sovittu, Erasmus+ ja AMIF jatkavat rahoitusta, ja Union of Skills määrittää strategian suunnan. Jos Suomi priorisoi osaamisen ja maahanmuuton, yritykset voivat hyötyä siitä käytännössä.

Osaamisen systemaattinen kehittäminen

Union of Skills –kärkihanke on nostettu esiin yhtenä EU:n prioriteeteista työvoimapulan ja demografisten haasteiden edessä. Sen kautta pyritään lisäämään koulutusta, uudelleen kouluttamista sekä digitaalisia ja perustaitoja.

Sen strategia on houkutella jäsenmaita rakentamaan koulutusjärjestelmiä, jotka kykenevät reagoimaan työelämän muuttuviin tarpeisiin. Tämä kohdistaa painetta myös Suomeen: koulutuspolkujen on oltava joustavampia, täydennyskoulutuksen saavutettavampaa ja yritysysteistyön tiiviimpää. Pelkkä hyvä peruskoulutus ei enää riitä – ratkaisevaa on, kuinka nopeasti osaamista voidaan päivittää. Jos Suomi haluaa hyötyä EU:n painotuksista, tarvitaan entistä joustavampia koulutus- ja täydennysmalleja – erityisesti täsmä- ja uudelleen koulutuksessa.

Työvoiman liikkuvuuden vauhdittaminen

Toinen muutos koskee liikkuvuutta. EU haluaa luoda aidot eurooppalaiset osaajamarkkinat lisäämällä rahoitusta Erasmus+-ohjelmaan ja sujuvoittamalla tutkintojen tunnustamista. Erasmus+ tukee opiskelijoiden, oppilaitosten ja myös yritysten osallistumista koulutus- ja harjoitteluohjelmiin sekä osaamisen liikkuvuutta. Sen budjettiin ehdotetaan seuraavalle ohjelmakaudelle lähes 50 prosentin kasvua nykyiseen ohjelmakauteen (2021–2027) verrattuna. Lisäksi Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelma yhdistettäisiin siihen. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa ohjelmaan liittyminen myös joillekin naapurimaille.

Tavoitteena on, että merkittävä osa korkeasti koulutetuista liikkuu maiden välillä jo opintojensa aikana. Suomalaisille vientiyrityksille tämä on tärkeä asia, sillä kansainvälinen kokemus ja kielitaito auttaa osaajia toimimaan kohdemarkkinoilla ja kansainvälisessä ympäristössä.

Lisäksi käytössä on Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF), jonka tehtävänä on muun muassa tukea laillista maahanmuuttoa ja kolmansien maiden kansalaisten integroitumista. AMIF-rahaston ja Erasmus+ -ohjelman kautta on tarjolla tukea esimerkiksi maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen, tunnustamisprosesseihin ja yritysten tarpeista nousevaan täydennyskoulutukseen. Tämä tarjoaa yrityksille käytännön mahdollisuuden saada koulutettua työvoimaa ja osallistua osaajapolkujen rakentamiseen. Suomella on nyt hetki varmistaa, että kansallinen hallinto ja oppilaitokset pystyvät hakemaan ja hyödyntämään näitä rahoja.

Hallittu työperäinen maahanmuutto

Kolmas ja ehkä poliittisesti herkin kokonaisuus on työperäinen maahanmuutto. 18.11.2025 Euroopan parlamentti ja EU:n neuvosto pääsivät poliittiseen sopuun tämän historian ensimmäisen EU-tason rekrytointialustan perustamisesta. Sen tavoitteena on helpottaa työvoiman rekrytointia EU:n ulkopuolelta aloille, joilla

jäsenvaltioilla on pulaa osaajista. Osallistuminen Talent Pooliin on jäsenvaltioille vapaaehtoista. Kun Talent Pool –alusta tulee voimaan ja jäsenvaltio (esim. Suomi) päättää osallistua, suomalaiset yritykset voisivat rekrytoida EU:n ulkopuolelta osaajia avoimiin työpaikkoihin entistä helpommin. Käytännössä tämä voi tarjota suomalaisyrityksille kaivatun väylän kriittisiin ammattiryhmiin. Tämä on merkittävä muutos, mutta edellyttää, että Suomi ja suomalaiset viranomaiset valmistelevat maahanmuuttoon ja lupaprosesseihin tarvittavat kriteerit, ja resursoivat kotouttamista.

Lopuksi

EU:n koulutuspolitiikassa on kyse ennen kaikkea suunnasta: osaamisesta halutaan talouspolitiikan ydin. Se tarkoittaa, että myös Suomen on tehtävä valintoja. Panostammeko ennaltaehkäisevästi osaamiseen vai reagoimmeko vasta, kun työvoimapula jarruttaa kasvua? Rakennammeko järjestelmän, joka houkuttelee kansainvälisiä osaajia – vai sellaisen, joka karkottaa heidät byrokratialla?

Yrityksille tämä kehitys tarjoaa mahdollisuuksia, mutta myös vastuuta. Osaajapula ei ratkea ilman yritysten omaa panosta ennakointiin, koulutukseen ja kansainvälisten osaajien integroitumiseen. Suomen pitää onnistua kotiuttamaan EU-rahoitusta eri ohjelmista ja varmistaa, etteivät rahat valu turhaan hankehumpaan, vaan aidosti kilpailukykyä vauhdittaviin ja kohtaanto-ongelmaa purkaviin toimiin.

KESKUS- KAUPPAKAMARI

Keskuskauppakamari
PL 1000, Alvar Aallon katu 5 C, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppakamari@chamber.fi | X@K3FIN
kauppakamari.fi